

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

pe un an 4 coroane
pe jumătate de an 2 coroane
Faza Română 10 lei anual.
Abonamentul se face la „Ziua Duminică” sau la orice birou de poștă.

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Poplicii nr. 15).
(In caz de întârziere prima dată 14 bani, a doua oară 12 bani, a treia oară 10 bani.)

DR. IOAN RAȚIU.

Un stâlp puternic al națiunii noastre s'a dărîmat; o stea conducătoare de pe orizontul național al poporului român a apus în noianul vecinicii.

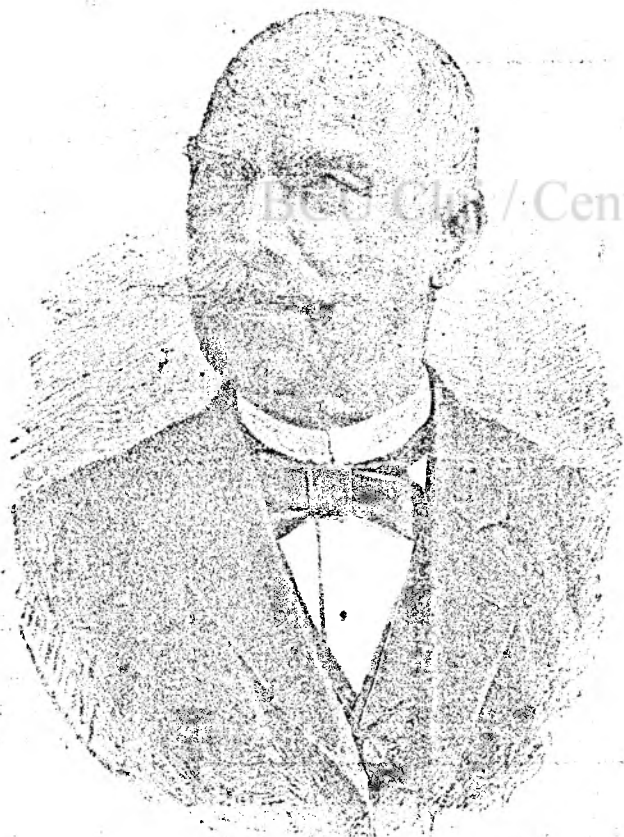
Dr. Ioan Rațiu nu mai este între cei vii!

Dr. Ioan Rațiu a dispărut trupește din sinul poporului român, pe care

minut a lupta cu graiul și condeiul pentru drepturile mult prigonitului nostru popor și pentru apărarea dreptelor lui cauze. Începînd dela 1848 și până azi n'a fost un moment, n'a fost un act politic de ceva însemnătate în viața poporului român, la care să nu ia parte Dr. Rațiu, sau ca simplu, dar' ager luptător, sau

Aceste 'l-au făcut pe marele bărbat să stea neclintit la postul său; aceste au contribuit să se întrupeze în sinul său credința în isbucirea cauzei drepte a poporului său.

Dr. Ioan Rațiu a fost un bărbat providențial al poporului nostru, un bărbat dintre aceia, cari taie dungă adâncă și neștearsă în viața popo-

Dr. IOAN RAȚIU.
(În timpul din urmă).

Dr. IOAN RAȚIU.
(La 1861).

atât de mult 'l-a iubit și pentru care o viață de om a luptat!

Cine a fost Dr. Ioan Rațiu, ce a isprăvit și ce fapte a pus la cale, în cariera-i pămîntească — eată niște întrebări, asupra cărora aci nu vom insista în special, de oare-ce nu este Român, care să nu știe răspunde cu prisosință la ele.

Da, Dr. Ioan Rațiu începînd dela 1848, când ca tîner a luat arma în mîna pentru apărarea cauzei drepte a poporului român și până acum, până în ora morții, n'a încetat un

ca stegar și conducător cu curagiu neînfrînt.

Ear' acest ager și neobosit luptător în lunga sa carieră politică și în grelele lupte, ce a avut să le suspoarte pentru neam, stăpînit a fost între altele de *tăria de caracter* înăscută, de *perseverență* neînfrîntă, de *curagiu* și *corectitate* în toate acțiunile sale.

Aceste 'i-au dat lui Dr. Rațiu forța morală, atât de necesară în luptele agitate ale politicii militante.

•rului, din care fac parte. Aceasta 'i-s'a recunoscut deja în viață, ear' în fața mormîntului 'i-se va recunoaște chiar și din partea dușmanilor sei politici, cari identici sînt cu dușmanii poporului român.

E natural deci, că Dr. Rațiu lasă un mare gol în urma sa, un gol cu atât mai amar simțit, cu cît situația politică a poporului românesc este azi grea, din cale afară grea.

Dar' așa a fost voia lui D-zeu și înaintea ei capul îl plecăm. A fost

dat poporului nostru să sufere și aceasta lovitură, să treacă și prin aceasta încercare. Despărțirea de marele bărbat ne cade greu, nespun de greu, dar' ne mângâiem cu credința, că în șirurile noastre va afla mulți urmași, mulți bărbați, cari îi vor lua virtuțile de model.

Inmormântarea.

Amăsurat marelui răposat și a însemnatului rol ce a jucat în viața noastră națională, înmormântarea a fost de o pompă deosebită și s'a dezvoltat în o frumoasă manifestație națională.

Splendoarea funerariilor s'a ridicat cu deosebire prin prezența Excel. Sale metropolitului *Mihályi*, ca pontificant la serviciul funebru și a ilustrei sale suite, apoi prin participarea Excel. Sale a metropolitului *Meșianu*, a vicarului, ilustr. domn Dr. *I. Pușcariu*, comitetului național, consistorialist și a altor mulți onorațori și fruntași valoroși ai poporului nostru.

Scriul a fost acoperit de numeroase cununi, dintre cari afară de cele ale familiei remarcăm următoarele:

Dela fostul ministru *Take Ionescu*.

Cunună de lauri, stejari și palmeri cu tricolor purtând inscripția: *«Mult regretatului președinte. Comitetul partidului național.»*

Cunună având inscripția: *«Neînfrântului luptător. Români din Munții Apuseni.»*

Coroana depusă din partea Ligei culturale întrece pe toate în execuție artistică. Ea e formată din frunze de stejar, unele bronzate, având pe panțilei inscripția: *Liga culturală — Admirațiune lui Ioan Rațiu.*

Cununa din partea *«Tribunei»* și *«Foaii Poporului»* cu inscripția pe tricolor: *«Mult regretatului Președinte.»*

Cununa de flori naturale cu inscripția: *«Dama române din Abrud. Președintelui partidului național.»*

Cununa de flori cu inscripția: *«Clubul național român din Acad. Lui Dr. Ioan Rațiu.»*

Cununa din partea *«Eforiei școlii române din Turda»*, cu inscripția: *«Fostului Președinte Dr. Ioan Rațiu.»*

Din partea inteligenței române din Turda și jur: *«Președintelui Dr. Ioan Rațiu.»*

«Arieșana» Membrului fondator și fostului președinte.

Cunună de flori naturale: *«Dorina și Iuliana Coroianu, Iubitului Tăicuț.»*

Cunună din partea *Românilor din Lugoj* cu inscripția: *«Neuitatului Președinte.»*

Din partea clubului electoral român din comitatul Cojoana: *«Meritatului președinte Dr. Ioan Rațiu.»*

Frumoasa cunună artificială cu tricolor purtând inscripția: *«Memoriei D lui Rațiu. Omagiu și recunoștință. Tinerimea universitară din Cluj.»*

Cunună de flori artificiale cu tricolor. Inscripția: *«Tinerimea română din Sibiu. D-rului Rațiu.»*

Din partea *tinerimii române din Brașov*: *«Marelui luptător Dr. Ioan Rațiu.»*

Cununa de flori naturale cu tricolor dela *«Români din Brașov. Președintelui partid. naț.»*

Cununa de flori naturale cu tricolor dela *«familia Saligni»* București.

Cunună de flori artificiale dela *«Zoe Virgil Arion»* Doctorului Rațiu.

Afară de aceste au mai sosit încă nenumărate alte cununi.

Condolente.

În decursul zilei de Sâmbătă, dar' mai ales Duminică s'au prezentat mai multe deputațiuni spre a exprima condolențele familiei decedatului, care încercase o îndoită lovitură. Pe rând s'au prezentat deputațiunea familiei Rațiu, a băncii *«Arieșana»*, a Eforiei școlare, a clerului gr. cat. sosite toate din Turda. Deputațiunea Românilor din Bietrița condusă de dl Dr. *Tripon*. Deputațiunea comitetului partidului național care prin rostul dlui vicepreședinte *George Pop de Băsești* între lucrări forbinți și-a exprimat adâncă durere pentru pierderea neînfrântului luptător. Deputațiunea tinerilor de aici condusă de *Atanasie Boiu*, deputațiunea tinerimii universitare din Cluj; cea a meserieșilor din Blaj. Între multele deputațiuni s'a prezentat și ologenerul căpitan *Stejar*, care

cu multă greutate urcând scările ajuns în casa răposatului cu voce înecată zise:

«Am venit să înălțesc și eu atestatul de onoare, admirațiune și recunoștință ce 'i-l dă neamul întreg. Un asemenea moment pătunzător ne oferă sostră d'ui canonic Dr. A. Bunea, care încunjurat de clericii din Blaj ingenunchi înaintea catafalocului și pronunță o scurtă rugăciune.»

Serviciul funebru.

Duminică la ora 2 Esc. Sa asistat de canonicul *Dr. Isidor Marcu*, dl *Dr. E. Dăianu*, protopopul Clujului, *Nicolas Togan*, adm. protopopesc, *Arsenie Bunea*, *Aurel C. Domșa*, apoi de diaconii *Iuniu Brut Micu* și *Iacob Popa* sfințește mortul, și scriul este ridicat spre a fi așezat pe carul mortuar.

Cortejul.

În fruntea cortejului pornește coral teologilor din Blaj, condus de profesorul de cant *Aron Papiu*, căruia îi urmează preoții celebranți. Apoi Excelența Sa Metropolitul cu *Dr. Marcu* într'o trăsură închisă, primul car încărcat cu cununi și carul funebru cu scriul purtând pe răposatul. În mai multe trăsuri urmează membrii familiei, metropolitul *Ioan Meșianu* cu vicarul *Dr. I. Pușcariu*, membrii deputațiunilor, cetățenii Sibiului, deputațiunea de 22 de țărani din Săliște, cea din Orlat și încă un șir lung de trăsuri.

Lungul cortej parcurge strada *Sevis*, a *Cisnădiei*, *Piața mare* și se îndreaptă spre biserica gr. cat. unde ajunge la orele 3.

În biserică.

După terminarea serviciului funebru, urmează cuvântările, din cari dăm unele extrase.

Primul a vorbit canonicul din Blaj *Dr. Aug. Bunea*:

Drept ești Doamne, și toate lucrurile tale și toate căile tale sunt milă și adevăr și judecată adevărată, și drept judeci în veac.

(Cartea lui Tobia 3. 2).

Mai toți trecem în viață prin încercări atât de grele, încât în fața lor mintea stă în loc zăpăcită și inima este atât de

FOIA.

Dr. Ioan Rațiu.

(Schită biografică).

Dr. Ioan Rațiu s'a născut la anul 1828, în Turda, din părinți țărani nobili. Cariera vieții și-a început-o ca elev al școlii române din localitate. La anul 1839 adică în vîrstă de 11 ani, el părăsește casa părintească și trece la Blaj, unde avea pe unchiul său, canonicul *Basilu Rațiu*. Cu elev al gimnaziului a rămas în Blaj până la anul 1842, când s'a dus la gimnaziul din Cluj pentru a învăța și ungurește. La anul 1844 tinerul Rațiu a fost primit în conviciul piaristilor, unde avea toată întreținerea pe spesele fundațiunii episcopului *Bob*. Ca alumn al acestui renumit conviciu, a absolvat gimnaziul, sau cum se zicea pe atunci liceul (filosofia și fizica).

Absolvând cu succes eminent, ca cel mai mulți tineri români și *Ioan Rațiu* a intrat în toamna anului 1847 în seminarul teologic din Blaj, cu propusul de a se face preot. După câteva zile petrecute în acest seminar episcopul *Lemézyi*, apărând talentele tinerului cleric, l'a trimis în seminarul central din Budapesta, pentru a se perfecționa conform puterilor sale spirituale.

În acest seminar se trimit cei mai aleși clerici din fiecare diocesisă catolică și gr. cat. Pe timpul acela însă Români erau puțini în acest seminar, câte 2-3 înși.

În seminarul din Pesta a ajuns tinerul Rațiu anul epocal 1848. Șirul întâmplărilor mari, ce au urmat în acel an și în cel următor, s'a început, cum știm, în 14 Martie. Pesta era pe atunci în cea mai mare fureie, care, lucră furea, s'a resimțit și între zidurile liniștite ale seminarului.

În urma acestor întâmplări clericii au fost trimiși acasă mai curînd ca de obicei, către sfîrșitul lui Mai. Astfel vestea despre marea adunare românească de pe *Cîmpul libertății* dela Blaj, tinerul nostru cleric, mișcat și el în tot sufletul său, a aflat-o în seminarul din Pesta. Curînd după marea adunare a sosit acasă la *Turda*, de unde urmărirea cu atențiune mișcările revoluționare ale Maghiarilor contra cîștirea împărătești și se informa despre pornirea Românilor, care l'a și răpit cu sine.

În toamna anului 1848 tinerul cleric se și pregătește de luptă și înflințează împreună cu *N. Murșan* și *Alexandru Arpadi* legiunea comitatului *Turda*. În Decembrie 1848 legiunea aceasta, în frunte cu căpitanul *Gratze*, a plecat spre *Huedin* și la muntele *Hodig* a bătut pe honvezi. După bătălia asta au primit ordin să se retragă către *Aiud*. Auzind că *Bem*

cumplit isbită de valurile simțimentelor dureroase, încât stă să se rupă.

Dacă situațiunile acestea se repetesc mai virtos atunci, când după muncă neîntreruptă și după sbuciumări și lupte mari și îndelungate pentru binele și fericirea neamului, în loc de odihnă și mulțumire, de dragoste și de recunoștință avem parte numai de amărăciune adâncă, inima noastră în sfârșit se rupe.

Așa s'a rupt și inima mare și nobilă a fericitului în Domnul Dr. Ioan Rațiu, căruia astăzi îi dăm sdrobiți de întristare ultimul onor.

Aceasta inimă n'a mai putut purta loviturile, cari cu atâta urgie s'au descărcat asupra-i în anii din urmă și mai virtos ranele ce i-le-au înfipt cei din neamul seu, dela cari a așteptat stimă și recunoștință. Când a văzut cum pisma, răutatea, egoismul și lașitatea pustiesc atât de înfiorător câmpul odinioară așa de verde și înflorit al vieții noastre naționale, stejarul puternic și măestos, podoaba cea mai aleasă și mai înaltă din acest câmp a început a se usca și a se clătina și zi buhă n'a mai avut.

Nu este de lipsă, să vă schițez vieța lui Dr. Ioan Rațiu, pentru-ca dintrînsa să vă convingeți despre adevărul enunțat acum. Ar fi și foarte greu, ba chiar cu neputință, a arăta, fie și numai în liniamente generale, trecutul unui bărbat, a cărui vieța este istoria poporului român din Transilvania și Ungaria dela 1848 până în ziua de astăzi. Ar trebui să vă duc pe *Câmpul libertății*, ca să ascultați cum și-a proclamat și reclamat națiunea română drepturile sale. Ar trebui să vă înfățișez toate furiile răsunătoare ale războiului civil din 1848 și 1849. Ar trebui să descriu toți fiorii și toate speranțele, de cari era cuprins poporul român în timpul absolutismului; să vă conduc prin cabinetele celor puternici, ca să vedeți stăruințele lui Dr. Ioan Rațiu pentru convocarea dietei ardelenesti; să intrăm în aceasta dietă și să ascultăm odată legiferându-se și în limba română la 1863 și 1864; să însoțim pe Dr. Ioan Rațiu cu petiția celor 1493 din 1866 la tronul Maiestății sale; să vă povestesc toate conferențele naționale dela 1881 încoace, petiția și deputația celor 300 la tronul domnitorului în 1892, și toate scenele dramatice, cari s'au desfășurat în sinul poporului românesc dela memorand până astăzi.

În Cluj, oștirea română s'a abătut la Petridul-de-sus, unde era o soră a tinărului Rațiu, o soră măritată Medan. Mergând mai departe spre Trăscău, a ajuns la Aiud, Blaj și Sibiu, unde au rămas până în Martie. După bătălia lui Bem la Ocna, trupele românești s'au dus pe la *Cricău*, unde era Axente cu oastea sa. Tinărul Rațiu a rămas 2 săptămâni în societatea lui Axente, ear' apoi s'a retras la legiunea sa, care ajunsese într'aceea la Sălcioia. După lupta dela Mărișel, unde Hatvani și Vasvári fură bătute, baronul Kemény a intrat cu armata în Abrud. Atunci *Avram Ianou* concentrează toate legiunile în jurul Abrudului, astfel și tinărul Rațiu veni la Abrud și luă parte cu legiunea sa, condusă de Balint, la o bătălie asupra oastei lui Kemény, care se retrase către Zlatna, dar' fu fugărit și silit să părăsească Munții-apuseni.

În Iulie 1849 Rațiu s'a retras ear'și la Turda, dimpreună cu tovarășii

Vedeți cum e judecata oamenilor sau așa numitei opinii publice! Fiii aceleiași patrii, supușii aceleiași coroane apretiează faptele și acțiunile unuia și aceluiași bărbat în chipul cel mai contrazicător. Unii admiră și laudă curagiul și statornicia, cu care Dr. Ioan Rațiu a continuat lupta pentru realizarea acelui ideal, pentru care Micul Klein muri în exil, Petru Pavel Aron se topi ca o făclie în rugăciuni, posturi, milostenii și înființări de școale și mănăstiri, Grigorie Maior se coboară de pe tronul arhieresc, și mulți sângerară pe câmpul de războiu și îndurară grele prigoniri. Alții, nemulțumiți cu patriotismul acela, care e gata să-și dea și avuții și sângele pentru tronul regesc și pentru întregitatea teritorială a statului și gloria sfintei coroane, inferează pe același bărbat cu semnul trădării de patrie, îl consideră de dușman nu numai al statului, ci și al poporului românesc, fiindcă aduce pe acest popor în conflict cu tendințele moderne ale statului, și prin aceasta îl lipsește de avantajile materiale, ce i-le poate oferi contopirea lui în alt popor mai puternic, ca-și când aceste avantaje ar fi mai de mare preț decât limba străveche, dulce și frumoasă a poporului român, decât obiceiurile lui seculare, aspirațiunile lui înalte și fericirea de a trăi și el alături cu celelalte popoare din patria sa și din lumea mare.

În consecvență cu vederile opuse, contradictorii, acum desfășurate, fiecare partidă se încearcă a-și și executa sentința. Unii întâmpină cu manifestațiuni grandioase de stimă, venerațiune și alipire pe cel-ce a avut curajul a înfrunta ori-ce urgie și a le duce plânsorile la înaltul tron. — Alții strigă trădare, îi asediază și sparg casa, îi risipesc vatra, lângă care s'a născut, a trăit și a îmbătrânit în fericire, și îl fac să părăsească pe toți, pe cari i-a cunoscut și iubit și cari l-au cunoscut și iubit din fragedele lui tinerețe, și se-și caute alt adăpost, alt lăcaș, unde este greu a încopcia nouă legături și preținși și unde, după slăbiciunea firei omenești, unii mai bucuroși se depărtează, decât se apropie de cel lovit de soarte.

Noi am văzut lucruri și mai îngrijitoare, săvârșite de oameni, cari erau conștienți lui Dr. Ioan Rațiu și după calitatea lor de supuși ungari și după limbă și naționalitate. Aceștia, ca astăzi îl sărbătoriră

și Murășanu și Arpad. Aceștia însă se bolnăviră în curând, unii ziceau că de coleră, alții că ar fi fost înveninați. Arpad plecase bolnav la Sibiu; în Alba-Iulia însă îl ajunse moartea. La vestea tristă tinărul Rațiu a alergat la Alba-Iulia, ca să dea cea din urmă cinste prietenului seu, însoțindu-l soriul la mormânt. Când s'a reîntors ear' la Turda, Murășanu însă era foarte rău și în scurt timp muri și el.

La 1850, după liniștirea șomotoasei revoluțiuni, deziluzionat ca toți tinerii în zilele acelea posomorite, Rațiu a intrat ca practicant pe lângă subcomisarul Botta din Agărbioi. După câteva luni, primind un stipendiu, s'a dus la Viena, ca să învețe drepturile, apoi la Pesta unde s'a înscris ear' la drepturi. În 2 ani și-a făcut doctoratul, ear' la 1857 a intrat în funcție la tribunalul din Buda. Mai târziu a început o praxă advocațională, mai întâiu la un

ca pe sublimul vârtuților cetățenești și românești, ca pe falnicul și nebiruitul stegar al poporului românesc, ca pe venerabilul president al partidului național românesc, ear' ca mâne l-au ocărit și l-au trîit prin noroiu și înjosindu-l pe el, au înjosit neamul, ce el a reprezentat.

Dar' după adevăr și dreptate înșetoșează sufletele noastre, de când există omenimea. Pentru adevăr și dreptate și-au jertfit toate plăcerile vieții și chiar și libertatea și sângele cei mai buni, cei mai aleși fii ai neamului omeneșc.

Dacă nimenea nu trage la îndoială, că iubirea deapropelui este un semn al iubirii de Dumnezeu și că cu cât iubește cineva mai tare pe deapropiele său, cu atât dovedește mai mare iubire față de Creator; dacă mai departe Mântuitorul lumii prin vîrsarea sîngelui seu pentru toți oamenii ne-a dat pilda cea mai perfectă despre iubirea sa față cu Dumnezeu Tatăl, și ne-a învățat, că celui ce iubește mult, mult i-se eartă, atunci trebuie să avem bună încredere, că marele Judecător nu va respinge dela sine pe servitorul său Dr. Ioan Rațiu, tocmai pentru dragostea, ce acesta a arătat-o nu numai către cei de un sânge cu el, către un popor întreg, jertfindu-și pentru el cele mai prețioase bunuri pămîntești și prin aceasta dând dovadă despre iubirea sa cea mare față cu Dumnezeu.

Dar' dacă acest gând mângăitor străbate astăzi ființa noastră, a celor ce ne-am adunat în jurul acestui sicriu, nu pot lăsa aceasta ocaziune, fără a pune întrebarea, că cu ce vom ști în blînzii noi pe Dumnezeu, pe care atât de des l-am vătămăat cu păcatele noastre nenumărate? Au doară cu invidia și răutatea noastră, isvorul atâtor certe, calumnii și prigoniri între cei din clasa cultă a poporului nostru? Au doară cu pofta noastră de mărire deșeartă, de plăceri trecătoare sensuale? Au doară cu stoarcerea și exploatarea bietului popor, pentru-ca să avem cu ce ne mulțămim patimile rele și cooperi cheltuețele unui lux nebun? Au doară cu născocirea de defecte neesistente și cu esagerarea micilor scăderi în bărbății, cari se espun pentru binele poporului românesc, pentru-ca prin aceasta apucătură să ascundem lașitatea noastră, sau să motivăm neparticiparea noastră la acțiunile pentru înaintarea neamului nostru? Au doară prin scandalul, ce-l dăm în continuu țărânimii

advocat în Buda, apoi în Cluj, alături cu amicul seu Ioan Șipotar. La 1860 a venit la Sibiu, ca să facă cenzura de avocat.

Pe timpul acestei ocazi înființarea *Asoc. Transilv.*, de care cu mândrie se leagă și numele Dr. Ioan Rațiu.

Ideea primă a *Asociațiunii* s'a născut în cercul prietenesc al unor tineri români din Cluj: Șipotar, Rațiu, Filip și avocatul Al. Bohățel. Hotărîrea de a face pași pentru înființarea unei asociațiuni culturale românești o lusră într-o seară, când, ca de obicei după cină, povesteau cum ar putea mai bine promova cauza neamului românesc. Ei compuseră și un apel către inteligența românească în scopul acesta, și când Dr. Ioan Rațiu a plecat din Cluj spre Sibiu, ca să facă cenzura, el s'a oprit în Turda și în Alba-Iulia și a câștigat pe toți frunțații români pentru ideea *Asociațiunii*. După ce a făcut cenzura a

noastre, când îi cercetăm așa de rar bisericile, îi respectăm așa de puțin obiceiurile bune și folositoare, și nu-i dăm nici un ajutor la susținerea instituțiilor ei culturale?

Cu astfel de scăderi, păcate și vicii prezentarea noastră înaintea marelui Judecător trebuie să ne înspăimânte. De aceea până când nu este târziu, să ne întoarcem la Dumnezeu și la virtuțile cele adevărate ale religiei creștine, ear' dela marele defunct Dr. Ioan Rațiu să luăm pildă de iubire de neam, de abnegațiune și de jertfă pentru fericirea lui.

Acesta ar fi cel mai frumos omagiu, ce l-am aduce figurei mărețe, care ne păărăsește și care pe când își ia prin graiul meu rămas bun dela soție, fiice, rudeni, amici, soți de luptă, și dela toți cei de față, împloară binecuvântarea Inalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Metropolit Victor, care la dorința ferbinte a familiei nu și-a pregetat a îndeplini funcțiunea sacră a înmormântării.

Primește, Doamne, în locașurile sfinților tăi, sufletul fratelui nostru Dr. Ioan Rațiu. Amin.

Apoi a vorbit vechiul tovarăș de luptă al mortului, înărunțitul, neînfrânsul *Badea George*. N'a vorbit, — a suspinat, a plâns, — și cu el a lăcrămat mulțimea. Mai bun orator ca lăcrămile lui nu se putea. Și-a reamintit luptele de jumătate de veac, războaiele și furtunile trecute și vocea lui s'a înecat, — i'ăbușită de lupta lui din suflet.

Și bătrânul, meritatul tovarăș nici acum n'a desperat. A pus vot solemn înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, că nu va da lupta, va continua-o, ca să se facă dema de tovarășul, de care acum se despărțește.

Cu cunoscuta-i vervă, adânc pătrunzător a vorbit apoi dl *Dr. Gavriil Tripson*, avocat în Bistrița. A zăhățat viața, luptele, virtuțile marelui bărbat al neamului, luându-și un rămas bun, pătrunzător. Și acum la groapă. Veniți Români, să dăm pământului ceea ce ne a fost drag, ce ne-a ținut viața, frumosului nostru orău, dar' să ținem amintirea și pilda lui în adâncul sufletului, în altarul cel mai frumos al inimei, altarul iubirii de neam.

Arhiepiscopul a dat deslegarea arhieresească. A vorbit apoi reprezentantul ti-

nerimei universitare, tinerimea în care răposatul și a pus nădejdea în viitorul neamului.

Dl *Meruțiu, st.* în filoz., în câteva cuvinte bineșimțite de toți, a depus omagiile și durerea tinerimii asupra sclerului. Era seară. Jălitorii au pornit spre casă, respirați, perzându-se în noaptea cu durerea în suflet, dar' cu nădejdea zilei, a frumoaselor zori de zi, când demnul urmaș al Drului Rațiu va împleți din razele aurorii oununa, cu care va încuana pe vremuri libertatea română.

Depeșele.

În decursul timpului, când a stat scriul pe catafale, au sosit o mulțime de telegrame de condolență din toate ținuturile locuite de Români. Dăm și în »F. Pop.» câteva.

Camera deputaților și senatul din București au făcut memoriei Doctorului Rațiu onoarea, de care după cât știm, nime dintre ai noștri nu a mai fost împărțită.

Luând cunoștință despre încetarea din viață a marelui Român, camerele României au eternizat în procesul verbal memoria lui și au hotărât a trimite Familiei răposatului o telegramă de condolență. Estă aceste prețioase depeși:

Doamnei Dr. Emilia Rațiu

Sibiu.

București, 8 Dec. c.

Senatul aflând de încetarea din viață a ilustrului vostru soț, mult regretatul Dr. Rațiu, n'a autorizat de-a vă transmite în numele sen condolențele sale pentru dureroasa pierdere ce ați încercat. Împlinindu-și, doamnă, aceasta tristă datorie, vă rog tot deodată să primiți simțimintele mele de adânci regrete.

Președintele senatului:
P. S. Aureliu.

Adunarea deputaților în ședința dela 23 Noembrie 1902, luând cunoștința de încetarea din viață a ilustrului domniei voastre soț, a votat în unanimitate propunerea a exprima sentimente e ei de profund regret și condolențele pentru ireparabila pierdere ce ai încercat. Cu

profund respect îndeplinesc această misiune.

Președintele adunării deputaților,
M. Pherechide.

Capolnaș. Sânt adânc emoționat de trista veste neașteptată; pierderea iubitului d-voastre soț o deplânge neamul întreg; primiți expresiunea celor mai călduroase sentimente de condolență. *Alexandru Mocsonyi.*

București. Primiți expresiunea intristării și regretelor noastre adânci pentru pierderea ilustrului vostru soț, a cărui viață de jertfă și de patriotism a atras admirațiunea întregului neam românesc. *G. G. R. Cantacuzino.*

Azuga. Membrii Ligei culturale secția Predeal întruniți astăzi în adunare generală adânc mișcați de marea pierdere ce ați îndurat iau parte sinceră la doliul dv. și al națiunii, și vă roagă să primiți sincerile lor condolențe. Numele mare și ilustru, pe care ilustrul dv. soț îl lasă, fie cea mai bună mângâiere pentru familie.

Iași. Liga Iași împărtășește adânc durere pentru pierderea marelui Român Doctor Rațiu. *Comitetul.*

Craiova. Secțiunea Ligei din Craiova, îndurerată de pierderea marelui luptător, soțul d-voastră, vă transmite sentimentele ei de condolențe.

Polifu, Săhleanu.

București. În numele comitetului secțiunii Ligei culturale București vin a vă exprima durerea ce a încercat întregul neam românesc prin pierderea ireparabilă, ce ați suferit în persoana ilustrului d-voastre soț.

Preșident Sava Șomănescu.

Viena. Primiți sincera noastră condolență la pierderea iubitului soț și neobositului luptător pentru fericirea națiunii. *Colonia română vieneză.*

Viștea-Inf. Cu profundă durere participăm la doliul națiunii pentru pierderea presidentului Dr. Rațiu.

(Va urma).

Vișteni de jos.

rămas câteva timp încă în Sibiu, ocupându-se numai de cauza »Asociațiunii». Pentru ideea aceasta a câștigat pe Bologa, Ioan Hannia, Nic. Popa și mai ales pe Metropolitul Șaguna, care s'a și învâlt să subscrie cererea făcută către guvern, ca să permită ținerea unei adunări în scopul înființării »Asociațiunii». Ieșită astfel de Șaguna, cererea a fost trimisă prin doi tineri la Metropolitul Șuluț în Blaj, care însă din pricina unor formalități n'a voit să o subscrie. Atunci a mers Dr. Rațiu însuși la Blaj și dând Metropolitului explicațiile de lipsă, a fost așa de norocos de l-a câștigat nu numai pe el, ci și pe toți canonicii, cari asemenea au subscris cererea către guvern. Dela Blaj cererea a fost trimisă la Brașov, apoi a circulat prin toate orașele, unde sânt Români, și în urmă s'a reintors ear' la Sibiu și metropolitul Șaguna a înaintat-o guvernului. (Va urma).

Comitetul central al partidului național român din Transilvania și Ungaria cu adâncă durere anunță, că iubitul seu president

DR. IOAN RAȚIU,

fost avocat, vice-comite, deputat dietal etc. etc.

după scurte suferințe adormind în Domnul a trecut în lumea geniilor poporului român în 4 Decembrie la 5½ ore p. m., în etate de 74 ani.

Rămășițele pământești ale răposatului au fost depuse spre odihna vecinică Duminecă, în 7 Decembrie c., la 2 ore p. m., în grădina bisericeii gr.-cat. din loc (Brückengasse nr. 7).

Sibiu, în 6 Decembrie 1902.

Memoria lui fie eternă și spiritul seu pururea planeze asupra poporului nostru!

Foaia de volbură.

(Lecțiune de model din desen).

Mijloacele învăț. Foi proaspete de volbură, — în mâna fiecărui elev; afară de aceea în mâna învăț. o ramură de volbură, apoi un desen mare (tăiat) care redă forma foi în mod schematic și în linii oabile; poate și un model colorat pregătit de el însuși, pe care forma foi e mărginită de linii subțiri undulatoare; tot astfel desennuri, pantlici, figuri umplute, tablouri și dacă se poate obiecte cu decorațiuni de volbură.

Ce plantă ne înveselește ochiul vara prin grădini și în oadaie prin podoaba foilor sale verzi, cari au o formă de inimă lungăreață și în deosebi prin florile sale drăgălașe ca un potir de culoare albă, vântată și violetă? (volbura). Să ne uităm odată cu băgare de seamă la volbură. Învăț. împarte între elevi frunzele. Dela ce plantă e frunza aceasta? (Dela volbură). Cum se cheamă deci frunza aceasta? (Frunză de volbură). Unde găsim volbura? (In grădini crescând sălbatic, ca floare în revăre atârnată prin odăi.) La ce e urzită volbura din partea naturii? (Să se urce pe alte plante, obiecte ș. a. m. d. ceea ce produce o impresiune frumoasă; așadară ca o găteală).

Artiștii noștri folosesc frunza și floarea de volbură adese ori ca decorațiuni d. e. ca model de pantlică (arată) desen în cerc și peste tot ca umplătură la figuri diferite. Unde ați văzut foaia de volbură ca decorațiune, formă decorativă? (Esemples din cercul de vedere al elevilor, învăț. desemnează forme decorative).

Ce părți deosebim noi la această frunză? (coada și suprafața). Ce mai deosebim la această frunză? Ce putem spune d. e. despre coada frunzei? (lungă) Observarea atentă a suprafeții foi. Ce fel este marginea frunzei (linii fine încovoiate și jos cătră coadă cu dinți mari, colțuri, lobi). Câte colțuri și câți lobi are frunza? (două). In ce raport stau între olaltă cu privire la mărimea lor? (egale). Cum se numește fața aceasta? (fața de sus). Așadară cum se numește cealaltă față? (fața de jos). In ce se deosebește culoarea ambelor fețe? (deschisă și verde închis). Cum se nu-

Notă: Prelegerea aceasta e tradusă din limba germană de 3 elevi teologi din seminarul din loc. Ea ne-a fost pusă la dispoziție de dl prof. Dr. P. Șpan și i-am făcut loc nu numai pentru învățătorii abonanți, dar' ca să vadă și părinții, ce pregătiri trebuie și pentru o lecție la aparință simplă.

mește prelungirea cozii, ce merge prin mijlocul frunzei? (nervul mijlociu) Câți nervi principali deosebim la frunza noastră? (cinci). Dela ce depinde numărul nervilor principali? (dela lobii frunzei). Cum se numesc ramificațiunile nervilor principali? (nervi secundari, vine). Cum se numesc cele două jumătăți ale frunzei, împărțite pe nervul mijlociu? (Dreaptă și stângă).

Să asemene fiecare cele două jumătăți la frunza sa. Ce a-ți observat (sunt egale în general).

In desenul iregularitățile trebuie oculte. Frunza trebuie să aibă scheletul simetric și trebuie să i se de a o formă frumoasă (să fie stilisată). Lucrul principal e, ca elevii să știe ce va să zică a stilisa (frunzele se pun la o parte).

Ian spuneți 'mi, ce știți până acum despre frunza volburei? (Repetiție). Vedeți aici frunze stilisate (învăț. le arată modele ș. a. m. d.) Ce vă bate la ochi la frunzele aceste (egalitate în ambele laturi, forma întreagă mai simplă). Concordanța (potriveala) ambelor laturi, ale frunzei atât în mărime cât și formă o numim simetrie. Cum e deci frunza volb. (simetrică). Ce numim așadară simetrie? Acum o să desemnăm frunza volburei nu în mărimea ei naturală, ci mărită. (Ambele noțiuni trebuie explicate) Scoate-ți eară frunzele!

Ce va trebui să desemnăm mai întâiu? (o linie verticală). Care părți ale frunzei le arată verticala aceasta? (nervul mijlociu, coada frunzei). Punctul, unde se desparte nervul mijlociu și cei principali de coadă, e foarte însemnat, se numește ochiul sau centrul frunzei. In care parte a verticalei se află ochiul frunzei? (în a 3-a.) Învăț. lasă pe elevi să afle punctul împărțitor prin vizare, adevărat prin vizarea cu modelul de părete, de care s'a vorbit mai înainte și de care învăț. se folosește în continuu. Ochiul frunzei să 'mi-'l desemnați pe hârtia voastră de desen prin un cerc mic cu crăci în jos. (Învăț. și școlarii desemnează). Țineți acum așa cerusele voastre, ca să fie împreunate ambele vârfuri ale lobilor!

Ce direcțiune ne arată cerusa față cu linia mijlocie verticală? (orizontala). În care punct stătea orizontala pe cea verticală? (Mai în jos de ochiul frunzei cam la mijlocul cozii). Ce formează ambele linii la olaltă. (cruce) (Învăț. o desemnează). In ce raport stau lungimile celor două linii, ce se strătae? (orison-

tala la verticală ca 1 : 3; să se explice). Așadară care parte a frunzei o înjumătățesc liniile ce împreună lobii inferiori? (Coadă frunzei) Desemnați acum și cele două linii și însemnați, după cum am văzut adineaori, vârfurile celor doi lobi.

Dacă faceți aceasta, copiii mei, și frunza va fi bine desemnată. Acolo, unde se află ochiul frunzei, va fi, socotit dela vârful cozii, a treia parte a frunzei întregi. Vârful frunzei îl legăm cu vârfurile lobilor prin linii drepte foarte ușor încovoiate, pe cari trebuie încă însemnate punctele finale ale ambilor nervi secundari. Unde vor căde? (Până la punctul de strătaere a orizontalelor cu liniile laterale ale foi, pe cari le tragem prin cel dintăiu punct de împărțire de sus în jos).

Mai înainte de a trage marginile foi, să ne mai uităm odată cu atențiune la frunză. Cum sunt liniile ce mărginesc frunza? (ușor încovoiate). Mergeți cu degetul dealungul laturii frunzei (învăț. le arată) și urmăriți mișcarea liniei acesteia. Lucrul acesta să face mai de multe ori și totdeauna va fi de folos, dacă li se va atrage atențiunea la diferite împrejurări. Școlarii prin aceasta învață a cunoaște forma exact și își câștigă o idee permanentă a tabloului întreg. După-ce s'a exerciat aceasta, vor trece la desemnarea frunzei. Mergând mai departe le arată învăț., cum capătă marginile drepte ale frunzei o mișcare fină undulatoare și cum se desemnează nervii principali.

Când au ajuns școlarii până aici, ora de desen s'a întrebuițat destul de bine. In ora viitoare trebuie să desemneze, școlarii din memorie (pe tablă sau pe foi de desen, ce se pot face din hârtie de pachetat). Indată se face apoi desemnarea în pur a schiței anterioare și coloratura frunzei, însă numai în tonuri ușoare străvezătoare. Ca adaus la isprăvirea acestei teme li-se va arăta elevilor cum se compun frunzele volburei în mustre simple și drăgălașe. (Umplerea de tablouri geometrice) Învăț. le arată unele compozițiuni, le pune însă îndată la o parte. Asemenea de câte-ori va arăta sau va compune una și alta pe tablă să le șteargă îndată.

Astfel va fi tractată și floarea și apoi în legătură cu aceste se vor face decorațiuni frumoase. Această plantă poate se pretindă 4 ba chiar 6 ore.

„TURCA“.

Obiceiul popular de Crăciun și alte obiceiuri de Anul-Nou.

Pe la noi încă din bătrâni se mai păstrează un obicei popular așa numit »Turcă«. De unde își are originea acest obicei nu pot să spun, decât că acest obicei e foarte vechiu. Spun bătrânii, că lor încă așa le-a spus tătânii lor, că astfel 'l-au pomenit și ei — și că în toți anii s'a ținut acest obicei — afară de 48, atunci s'au făcut steaguri. De atunci au fost tot câte 2 turci, una în partea din sus, ear' alta în partea de jos a satului.

— Acest obicei se începe astfel: Feciorii ca să aibă oum să-și petreacă mai bine pe sărbătorile Crăciunului se constituiesc în chipul următor:

Îndată după ce s'a lăsat (prin) post (sec) de Crăciun cei ce voiesc să se strângă la turoa își caută gazda — unde au să se adune cât timp va țină Turoa.

Gazda se toarnă în seara de Sftu. Nicolae — ear' gazda în semn de legătură le face o cină dintr'ale sale. Astfel legătura e încheiată între gazde și turoași. Acum feciorii își aleg dintre ei pe »Vătavul mare«. Ca »vătav mare« să alege de regulă cel mai bun jucător — având a juca foarte mult.

Datorințele »vătavului mare« sunt următoarele: a începe jocurile ori și unde — la joc, când joacă în uliță a nu lăsa nici o față de lături nejuccată, căci ar fi un mare blam pe el. El plătește lăutarii (ceterașii, diplașii). El conduce toate afacerile, de aceea toți ceilalți turoași au să se supună lui. Tot odată »vătavul mare« trebuie să fie și bun de gură, deștept ca să știe apăsă și reprezenta interesele »Turcoi« înaintea comitetului comunal și a autorităților superioare — fiindcă adese-ori să pun bețe în roate din partea celor mai mari. Dar' vătavul face ce face »bata găinile« și cu pretura e împăcat

— mai dă câte o roată — cu primariul și comitetul satului — pe lângă tărăba dlui Moritz, și el e limpede cu lucrul lui — Turca se face. Bucuria feciorilor și fetelor când aud asta — fiecare — spun pe întrecute că ajută bucuros Turca cu ce au și cu ce pot. »Vătavul mare« ales se ridică de oătră feciori sus pe umeri strigând de mai multe ori »trăiasă vătavu«. »Vătavul mare« își alege un vice-vătav — se alege doi »turoași« ca turoași; ear' să alege cei mai jucători feciori — aceștia au de a purta și juca Turca — unul în jumătate satul, celalalt în a doua jumătate. Să alege apoi 2 colceri — »colceriul mare« și »colceriul mic«. Colceriul mic trebuie să fie supus și ascultător la cei amintiți până acum — și oriunde 'l-ar trimite, el împlinește cu mare sfințenie. De aceea pe contul acestei supuneri să fac multe glume cu el — trimițându 'l ba la cutare fântână, ba la cutare moară, ba la cutare Țigan. Și el toate acestea le îndeplinește cu cea

LUTERNA.

Dintre numeroasele plante de nutreț, oari alcătuiesc fânatele artificiale, cea mai răspândită prin cultura ei în țeară este »luterne».

Luterna este o plantă de nutreț foarte bună, atât din punct de vedere economic, cât și prin ușurința de a o cultiva ori-se agricultor. Fânul acestei plante vitele îl mănăcă cu plăcere, fie el în stare de maldăr verde (pălit de soare), fie uscat ca fân; vacile îndeoseb! dau un lapte bun și cu gust aromatic, cailor le servește, ca o cură când li-se dă în stare verde.

Prepararea pământului. Teranul, în care se seamănă luterna, trebuie să fie bun și arat de toamna, așa că preste iarnă să fie espus la acțiunea garului, primăvara se mai ară odată când se seamănă. Dacă locul este sărac, se îngrașă cu blegar și pe urmă se îngroapă cu plugul. Luterna sere un pământ bine lucrat (adâno), ca rădăcinile să-l poată străbate cu ușurință.

Sămënța. Sămënța trebuie să fie nouă și să se caute a se procura dela case sigure; la noi mai bine prin reuniunile de agricultură. Cea mai bună sămënță e cea de culoare galbenă închisă, având bobul plin uniform în mărime și culoare, forma e lungureață încolțurată aproape ca a fasolei. Pentru a face ca încolțirea să se facă mai iute, se freacă sămënța cu năsip.

Sămënatul. Luterna se seamănă de obicei prin Aprilie, se seamănă sau singură sau într'o cereală ca: orz sau ovăz, sămënatul se face pe întinderi mari cu mașina, ear' pe întinderi mici cu mâna.

După-ce locul s'a sămënat, se grăpează cu o grapă de mărăcini ușoară.

Cantitatea de sămënță, ce se seamănă la hectar, variază dela 20—30 chlgr.

Recolta. Luterna se cosește pentru nutreț verde și pentru fân uscat, atunci când este în floare, oăc' la această epocă obținem cantitatea maximă de fân și de o calitate bună, având un gust aromatic, care place mult vitelor. Cositul se face sau cu mașini anume (coseitoare), sau cu coasa. Dacă timpul sau

mai mare acurateță — dapoi lasă-l și pe el, oăci când îi vine spă la moară-i apoi și le întoarce numai cum știe el — de te crucești de rîs. Coloerul mic are a transporta colacii și carnea ce o capătă din sat la gazdă. După-ce astfel s'au constituit — se începe munca lor.

Fiecare fecior, aleargă, caută, cere și adună, cârpe (năfrămi), planticile (panglică, frunză), funduri de perină, pânzături (fețe de masă), chindeauă (ștergare — dar' nu de șterse), cari servesc ca podobă, în casă, cingători (brăcine, bete), curele frumoase cu bumbi și clopoțel, tot ce are satul mai frumos.

Toate acestea le transportă la gazdă — ș'apoi nu i vorbă, capătă destule, oăci nevestele se întrec care mai care cu datul, cu laudatul, cârnelor, fețelor etc. pentru-oă daoă merg la joc și tiu oă nu rămân de lături.

După-ce toate aceste sînt adunate în săptămăna Crăciunului se »coase Turca». Turca nu o poate coase ori și

locul e umed se poate cosi de 3 și chiar 4 ori pe an, în anul al 2-lea sau al 3-lea producțiunea la hectar este până la 15 mii chlgr. fân uscat pe an. Fânul destinat a-l face copiți mari pentru iarnă se lasă să se usțe bine.

Pentru a ne procura sămënți se lasă o parcelă, care să aibă cel puțin 2 ani și la coasa a doua se lasă să se coacă sămënța, se seceră și se bate cu un mlaiciu sau cu mașina. Cantitatea de sămënță ce se poate recolta este la hectar de 7—8 hectolitri.

Inimicii luternei. Luterna suferă de mai mulți paraziți și insecte, dar' cea mai rea este »Cuscuta sau Tortelul»; această buruiiană se cunoaște după forma frunzelor sale, oă sînt mai ascuțite și mai mici și după trunchiul seu acățător; când se observă acest lucru, se taie cu totul lucerna și se pune grămadă dându-i foc cu paie, pe urmă se sapă adâno și se seamănă din nou cu sămënță curată.

Ca lucrări de întreținere, luterna se grăpează în fiecare primăvară cu o grapă de fer cu dinți triunghiulari, să nu se lase vitele să pășuneze, și mai ales porcii în timpuri ploioase, și oănd se observă oă luternei nu i merge bine se îngrașă locul cu cenușe, care se risipește pe loc, acest îngrășământ, având potasă, îi place foarte mult.

Luterna nu trebuie dată la vite în cantitate multă. oăci strică vitele, se umflă și chiar mor, e bine a se amesteca mai întâiu cu puțin fân uscat.

Când lucerna nu se mai presentă bună, se ară locul și se seamănă cu alte plante prăcitoare. Rădăcinile de luternă, rămase în pământ, îngrașă locul.

Ioan Georgescu.

Intrunirea agricolă din Nucet.

Despre comuna Nucet nu se prea vorbesc multe, cauza este a se căuta în lipsa conducătorilor, un rău acesta, cu care ne întâlnim, durere, prea adese ori și în alte comune. Nucetul e o comună locuită exclusiv de Români, împărțiți în cele două confesiuni ale noastre, și numără aproape 200 familii. Politicește aparține cercului pretorial al Noerichului, bisericește ambelor protopresbiterate ale Sibiului, ear' eu comuna Cornățel for-

cine — ei să chiamă un om espert în privința aceasta — astfel de oameni nu sînt decât 1—2, cel mult daoă și tiu trei.

Turca să coase și să face cam în modul acesta (e tare greu a o descrie celui ce n'a văzut-o nici-odată):

Dintr'un lemn rotund, gros cam ca piciorul pe din jos — la glezne, și lung cam de 3 dm. să face un cioc — care să deschide întocmai ca și o gură și ear' se închide cu ajutorul unei sfiricele — de care trage turcașul — la închidere scoate niște sunete ca și când ai bate două lemne uscate unul de altul — dar' să se audă departe. Ciocul acela e așezat într'un bêt — care e ferecat*) la capul din jos, ca să nu crepe. Prin capul ciocului de dinapoi se introduce o neua (bătea) de corn groasă ca degetul cel gros — care se întoarce în sus formând un arc (semi-cerc). Pe arc-ul acela să înfășură bete — după-ce,

*) Pusă verigă de fer.

mează un cerc notarial. Locuitorii Nucetului se îndeletnicesc și ei cu cultura câmpului și a vitelor, ear' frumoasele Nucețene, cea mai mare parte cu ochii negri și plini de viață, confecționează cu rară dibăcie pânza și celelalte ținătoare de casă.

Poporul e deștept și harnic și e cuprins de dorul de a se achita — pe calea Americii — de destul de însemnatele datorii, ce le are la bănci. În cele ale purtării economiei, frații nucețeni sînt destul de înapoiți, dar' asta nu va să zică, că ar fi străini pentru a primi sfaturi și îndrumări, când vorba este de a introduce inovațiuni în aceasta privință.

Ca dovadă despre aceasta 'mi-a servit întrunirea agricolă din Dumineca trecută (30 Noemvrie n. a. c.) întrunire, ce a pus în picioare pe mic și mare, pe bătrân și tinăr.

Comitetului »Reuniunii agricole», reprezentat prin dnii *Demetriu Comșa* și *Victor Tordășianu*, i-s'a făcut o primire nu se poate mai deamnă, mai împovantă. O ceată de bătrâni, gazdele frunțete ale satului, în trăsuri, ear' junii, frumoși decorați cu năfrămi și flori, formați într'o frumoasă grupă de călăreți, au întimpinat comitetul la cărcîma de lângă Cornățel.

Vrednicul frunțete, învățătorul pensionat *Ioan Fruma* a rostit aoi cuvinte de bună sosire și de mulțumire acelora, cari, deși cu multe ocupațiuni, nu-și uită a descinde în zilele, când ar fi să odihnească după munca intensivă de peste săptămână, în mijlocul poporului dela sate, pe care să-l povățuiască în îndeletnicirile sale. Președintele reuniunii, dl *Dem. Comșa*, mulțumind pentru frumoasa întimpinare, în care chizăște privește pentru buna ispravă ce se va face în Nucet, dorește ca ostenele Nucețenilor să fie răsplătite cu mulțumirea sufletească a omului, care convins este, oă bine și pentru bun lucru a muncit. Trăsura comitetului, încunjurată de oălăreții, acum formați în cor de oăntăreși, și urmată de trăsurile frunțetilor, și-a făcut drumul prin mijlocul grupurilor de Cornățeleni, ear' eșiți din comună în hotarul Cornățelului și al Nucetului, prin mijlocul a câte unul grup de fete, de neveste, de juni, de băieți de școală, po-

cele două capete s'au legat ca să nu se oblească — apoi să pune o plantică orizontală și una verticală, una orizontală una verticală, formând astfel mai multe cruci duple. Unde se întelnesc crucile, acolo să pun ruji frumoase făcute tot din plantici, ear' peste ruji să coase câte un bumb alb. Acesta e capul sau »coarnele Turcei». Acum după-ce pe o masă albă s'a cusut una sau două mese frumoase, acelea se acată de ciocul »Turcei» — peste acelea mese (pânzături) vin cuse — pe spatele Turcei — curele frumoase cu bumbi. Să mai acată de cioc funduri de perină, chindeauă, astfel oă acoper bățul în care e pus ciocul — rămânând la mijloc o gaură oăt pumnul, ce îi servește turcașului drept fereastră.

După aceea vin acățate 6 cârpe frumoase, 3 deoparte, 3 de altă, cari se acată cu un cap de coarne, ear' cu unul de grumazii Turcei, având înfășigarea unor aripi. Ciocul e acoperit cu hârtie frumoasă, pe care se pune piele de le-

stăți pe ambele margini ale drumului, cari cu fețele vesele și cu întreite stră-ească! întimpinau pe oaspeții sosiți. Priveliștea, ce s'a deschis ochilor noștri în comună, a fost pitorească. Nu mai puțin de 5 porți (arouri) de triumf erau ridicate în strada principală. Ele erau compuse din cele mai frumoase țesături și cusături (covoare, culmi, cătrînțe, ștergare, etc.) cari 'mi-au mai reimprospătat înaintea ochilor sufletești, frumoasa expoziție industrială. Paza porților o țineau frumoase și harnice neveste și fete din Nucet.

Comitetul și oaspeții au fost găzduiți în casa ospitală a dlui Ioan Fruma. Erau de față peste 30 fruntași țărani, apoi preotul Ioan Tatu din Nucet, notarul Vasile Crișanu cu soția sa, parohul George Sâmplăcianu cu soția sa și cu d'zoara Cornelia Moga (Vâlcele) și primarul Toma Benchea din Cornățel.

De aici ne-am intrunit, după câteva minute de recreație, în spațioasa sală a nou edificatei școale, care de data aceasta s'a dovedit a fi puțin încăpătoare, de oare-ce, la intrunire a alergat toată suflarea din Nucet.

Președintele reuniunii, dl Demetriu Comșa, deschizând intrunirea, trece în revistă toate neajunsurile, de cari sufer economii noștri, apoi arată îmbunătățirile, ce s'au introdus în ținuturile, pe unde reuniunea agricolă a ținut intruniri, expoziții de vite, plantări de pomi, cursuri de altoit pomi etc. In ce privește cultura fânajelor, insistă pentru introducerea grapei de fânate, care, odată introdusă, se numără între uneltele, de care economul practic nu se mai desparte. Această unealtă, cu prețul dela 50—70 fl., are particularitatea de a scormoni (săpa) pământul din jurul rădăcinilor și a-l curăți de mușchiu, prin ce posibilă face străbaterea cu ușurință a aerului și a căldurii la rădăcinile erbei, acești indispensabili factori pentru vegetațiune. Esperiențele au dovedit, că economii, cari s'au folosit de grapă, au produs fân aproape dobito mai mult decum au avut înainte de folosirea grapei. Insistă asupra ținerei raționale a vitelor și aci pune pondul principal pe soiurile alese de vite și pe nu-

treburile bune și îmbelșugate. Recomandă soiul de vite »Pinzgau« și nutreburile măestrite și în special cultura trifoiului. De încheiere dl president este de părere, că dacă fruntașii se vor întovărăși în ori-ce fel de însoțire, ușor le va fi a se prevedea cu toate cele necesare.

La discuțiune iau parte mai mulți fruntași, cari au ajuns la concluziunea de a împrumuta deocamdată dela reuniunea agricolă grapa de fânate, ca s'o folosească cu toții și convingându-se de folosasele, ce ea le aduce — s'și procure o asemenea grapă.

Cu privire la însoțiri, ia cuvântul secretarul reuniunii dl Vic. Tordășianu și constată, că dacă fruntașii s'ar hotărî pentru înființarea unei însoțiri de credit sătești sistem Raiffeisen, în cadrele acesteia ar putea să întreprindă tot felul de lucrări folositoare obștei. Ne vorbește pe larg despre principiile salutare ale nemuritorului Raiffeisen, isvorite din filosofia poporului; arată cum acestuia la 10 Iulie a. c. i-s'a ridicat în Neuwied lângă Rin de cătră poporul recunoscător un monument, ce reprezintă prin două chipuri munca vieții lui Raiffeisen, și anume un chip arată pe economul sătean, care stors de cămătari, perzând averea, se lasă desnădăjduirii și cam necrezător ascultă pe Raiffeisen, cel care stă înaintea lui și îl îndeamnă cu stăruință ca s'și ajute sieși însuși, ear' al 2-lea chip arată pe același econom, care, pătuns de simțul de datorință, urmând sfaturile date, prin muncă de ani îndelungași, ajuns earăși la bunăstare — îi întinde mâna sa părintelui Raiffeisen.

Principiile lui de căpetenie sânt: cercul de activitate al însoțirii să nu se estindă decât peste locuitorii unui sat; administrarea însoțirii să se facă gratuit, împrumuturi să nu se acoarde decât membrilor binecunoscuți direcțiunii; și să nu se dea decât în suma, de care împrumutătorul are trebuință și care să nu se folosească decât pentru scopul anumit, cunoscut direcțiunii, împărțirea de dividende să fie exclusă și membrilor să nu li-se dea decât cel mult interese moderate după părțile fundamentale și în fine folosirea venitului cu-

rat pentru înființarea unui fond de rezervă sau pentru întocmiri economice de folos obștei.

Mulțumită Reuniunii române agricole, care cu multe cheltueli a tipărit cartea despre Raiffeisen, și mulțumită mai ales mult regretatului director Dr. Aural Brots, care cu multă osteneală a tradus în românește această carte foloșitoare, — principiile sănătoase ale lui Raiffeisen prind tot mai multe rădăcini și la poporul nostru. In timpul mai nou pe lângă, oă s'au întemeiat asemenea însoțiri în comitatul nostru și afară de comitat, însoțiri Raiffeisen s'au mai înființat și între frații noștri din Bucovina și România, cari se bucură de mare tre-cere și fac înaintări însemnate.

Dl secretar, arătându-ne în cele din urmă modul de înființare, recomandă fruntașilor comunei să întemeieze o însoțire de credit sătească, sistem Raiffeisen, în Nucet.

Ideea primită cu multă căldură și însuflețite, mai ales după-ce se pronunță pentru înființare și parohul Tatu și fruntașii Radu, Fruma etc., la însoțire s'au înscris 58 proprietari cu cote a 20 cor.

Membrii însoțirii după toate acestea s'au constituit alegând de president al însoțirii pe economul Nicolae Radu, vicepresident economul Ioșif Natanail, ear' de membri în direcțiune pe economii Iordan Băcilă, Ioan Tatu Huditan și Toma Stanrociu. Cassar a fost ales învățătorul pensionat Ioan Fruma, ear' în consiliul de supraveghere president parohul Ioan Tatu, vicepresident economul Toma Boborode și de membri Iordan Rociu, Vasile Voica, Ioan Nic. Stanrociu, Naftailă Voica și Naftailă Boborode. Între hotărârile mai importante se numără: pedeapsa de 20 bani, ce au s'o solvească membri, cari din cauze nejustificabile ar absentă dela adunările generale; pedeapsa de 5 cor. ce au s'o solvească membrii direcțiunii pentru cazul, că ar destăinui hotărârile direcțiunii; direcțiunea s'a imputernicit a conține împrumut dela alte bănci până la suma de 5000 cor., împrumuturi nu se pot da membrilor decât până la suma de 200 cor.; depuneri nu se fac

pure tăiată mici bucățele, apoi se mai pun pe Turcă brâne, pantlici, și tot felul de podoabe. Gata, Turca are o înfățișare curioasă, hazlie, cu coarne, cu gură, are un picior și îmbrăcată în haină, e cusută roată ca și o rochie, numai că dacă intră în ea turcașul nu i-se vede nimic afară de înălțăminte și virful bășului pe care e pus ciocul. Întrând turcașul în ea, lăutarul începe zicala Turcei — căci ea își are zicala — melodia sa proprie, turcașul se apleacă puțin, astfel că capul seu îi vine lângă băș, trupul îi rămâne oblu, ear' picioarele ca și când ar fi ale turcei, astfel Turca se prezintă în 3 picioare. Cum zic, lăutarul începe a zice, ciocul începe a bate după tact, Turca sare în toate părțile, ear' cărpele zboară în aer, și clopoșelii încep a zărni.

Cine o vede prima-oară îi însuflă oare-care temere, sau oare-care spaimă mai ales femellor. Dar' în urmă aflând ce e ride una bună.

— Fiind Turca gata, ear' feciorii și-nd colindele, căci ei în fiecare seară se adună la gazdă, unde țin probe, abia așteaptă seara de Crăciun.

(Va urma).

Bulgarul dă salcia la apă.

Niște Bulgari trecură odată pe lângă o saicie mare, stufoasă și verde, așezată lângă o gîrlă. Ce se socotiră ei uitându-se mult la ea. »Da bine bre, zise unul, nu-i păcat ca salcia aceasta să stea lângă apă și să nu bea apă. Ia s'o dăm noi la apă«.

»Da, cum bre?« întrebă alții.

Se gândiră, se suciră, nu le trăsnea în cap cum să facă.

Atunci fuga chemară pe Dedu Ivan, cel mai priceput din sat, și-l întrebă.

El, ca un om învățat ce era, le zise batjocoritor:

»Bre! ce capete seci aveți!... Eată cum să faceți. Cel mai puternic se sue

în virful saiciei și s'apucă cu mâinile de virful ei și ceialalți de picioarele lui, unul câte unul, trageți cu toții și o s'o duceți până în gîrlă«.

Atât așteptară voinicii noștri și cel mai șapăn în virful saiciei înoleștează mâinile pe după un orac gros; altul se apucă de picioarele lui și așa unul câte unul până ajung la apă. Când se înceapă a trage de ea în jos, căci nu se aplecase mai de loc, cel de sus strigă: »Țineți bine să scuipe în palme«, și-și desfăcă mâinile; dar' hōp! Bulgarii se duseră tumba în fundul apei... Și astfel au dat Bulgarii saicia la apă, ear' ei au luat o baie răcoritoare.

GLUME.

Calul Țiganului. Spărios 'ți-e calul, Țigane?

— Da, de unde boerule, că doară noaptea singur lângă bordeiu.

sub 1 cor. și după depuneri însoțirea plătește 6%, etc.

Dl. president *Comșa*, mulțumind pentru viul interes, cu care lucrările reuniunii au fost urmărite, declară întru-nirea încheiată.

La masa bogată a fruntașului *Fruma*, s'au ținut frumoase vorbiri din domeniul agriculturii; vorbiri alternate de sănătăți, executate de corul junilor din comună. Aci trebuie să remarc, că populațiunea din comună leagă mari speranțe de zelozul cleric din cursul al III-lea teologie din Sibiu dl. *Ioan Damian*, totodată ginere al dlui învățător *Fruma*, după ce acesta se va reîntoarce în mijlocul poporului.

Fie, ca din isprăvile reuniunii noastre agricole să se reverse binecuvântare și înflorire asupra fraților economi din Nucet. Acestea le dorește

„Invingătorul“.

SFATURI.

Ca să putem îngrășa bine găinile, se iau 15 părți de făină fină de ovăz, 13 părți de făină de cucuruz, 28 părți de făină de orz și 13 părți de făină de bob. Acestea se fierb și se dau găinilor.

Leac pentru tusa. Acuma eara sa de regulă domnește în multe locuri tusa, care îi chinuște fără cruțare mai cu seamă pe copii. Ca leac de casă pentru aceasta boală se poate întrebuiți, cu succes bun zamă din cartofi fierte curățite, fiartă bine cu miere curată. După ce s'a fiert cum se cade, se dă celui ce tușește câte o lingură dimneșă, la amiază și seara. Tusa dispăre apoi în curând.

Intrebuițarea cenușei la cultura grădinei. Cenușa este cel mai bun gunoiu pentru acele plante, cărora le trebuie la creșteră o materie așa numită caliu. Caliu se află în fiecare cenușă din lemne. Gunoiul de grajd nu are în sine atâta caliu, ca cenușa. Cele mai multe legume, mai ales sălata, bobul, mazerea și lintea tînjesc timpuriu, dacă nu presăram cenușă înaintea săpatului din grădină. Cenușa se presară uscată pe acele straturi, pe cari avem de gând să plantăm legume. Cenușa presărată pe straturi este și un mijloc foarte bun de a scuti plantele de melci și insecte, mai cu seamă de purici de grădină, cari nimicesc legumele.

Cenușa este gunoiera cea mai bună și pentru poama de vie, căci bobitelor poamei de vie le trebuie foarte mult caliu. E foarte bine, ca să presăram cenușa toamna împrejurul rădăcinii pomilor, căci nu numai că ei produc în anul viitor roade îndestulate, ci ploând pe cenușă, se formează leșie, care pătrunzând în pământ scutește rădăcinile de insecte stricăcioase.

Căutați deci bunilor gospodari și gospodine și nu aruncați cenușa afară pe sub garduri, ci duceți-o în grădinile voastre și presărați-o pe straturi, căci veți vedea, ce folos va aduce ea.

Mai cu seamă acuma eara se stringe atâta cenușă, care se matrasește fără a gândi la folosul ei. Stringeți-o cum se cade pentru primăvară ca să aveți pentru straturi.

Știri economice, comerc. industr. jurid.

Raport economic. În luna lui Nov. a fost mai tot timp uscat și rece. Ingheturi mari au fost în deosebi în Ungaria-de-nord. Din cauza timpului uscat s'au înmulțit tare șoarecii de câmp făcând mari pagube în sămănături, mai ales în trifoiuri și lufterne. *Sămănăturile de toamna* nu prea stau bine. *Rapiței* i-a stricat frigul cel uscat. În părțile de vest au degerat în multe locuri *vița de vie Vitole* au trebuit să se țină în grajd, așa că nutrețul, de care și așa nu e pretutindinea destul, s'a împușinat.

Budgetul american. Secretarul tesaurului a prezentat congresului situațiunea bugetară, din care reese că proiectul de buget pe exercițiul 1903 se soldează cu 694 milioane dolari la venituri, 651 milioane dolari la cheltueli, de unde un excedent de 43 milioane dolari.

Zăharul în România. În cursul exercițiului financiar 1901—1902 cele 6 fabrici de zăhar din România au produs 20,844,187 chlgr. de zăhar, dintre cari 16,388,242 chlgr. au fost consumate în România și 4,445,940 chlgr. s'au exportat.

La consumația interioară se adăogă 700,742 chlgr. zăhar importat.

Relativ cu populațiunea, cantitatea de zăhar consumată în România revine la 2.83 chlgr. de locuitor.

Ca taxe statul a încasat 4,259,074 lei dela zăharul indigen consumat în România și 210,195 lei dela zăharul importat.

Reuniune română de meseriași s'a înființat în Budapesta. Meseriașii de acolo se adună din ce în ce în număr mai mare la locul lor de întrunire și și petrec în toată Dumineca discutând și plănuiind ce vor face după ce vor fi întărite statutele reuniunii din partea guvernului. Deocamdată constatăm numai atât, că bravii noștri meseriași se ocupă cu idei foarte frumoase, pe cari dacă le vor realiza, vor aduce un serviciu mare întregului neam românesc. Noi ținem a atrage atențiunea meseriașilor și comercianților, cari vin în capitală, să se prezenteze la locul de întrunire în toată Duminecă, care e în colțul străzii *Vörösmarty* și pleții *Hunyady*, restaurantul *Kecskeméty*. Dacă sosesc în capitală în zi de lucru și nu se știu orienta, să se adreseze la secretarul reuniunii, dl. *Aurel Cristea*, tipograf. (*Vörösmarty* u. 60/a.)

Recolta din Rusia. Din Petersburg se comunică: Recolta Rusiei se prețuește pe anul 1902 cu 366 mil. puzi grâu și 1403 mil. puzi săcară.

Noue mine de diamant. În Africa-de-sud, lângă *Elandsfontein*, aproape de Pretoria (Africa-de-sud) s'a descoperit noue mine de diamant, foarte bogate.

FELURIMI.

Fântâna tinereții. După credința generală din evul mediu, fântâna tinereții era o fântână făcătoare de minuni, care avea însușirea de a întineri pe bătrâni, dându-le vigoarea și frumusețea anilor din tinerețe. Avea o astfel de putere, că dacă ar fi beut dintr'nsa un om bolnav, ori și-ar fi spălat numai mâinile, se vindeca la minut, de orice boală ar fi fost. Dacă bătrânul era ramolit, era destul să bea un pahar de apă, ca să și recapete vigoarea și tăria unui bărbat de 30 de ani.

Dacă ar fi fost o babă, care să bea din apa acestui izvor, se transforma numai decât într'o fată tină și frumoasă, pe care începea s'o curteze bătrânul ramolit, transformat în tiner de 30 de ani.

În secolul al XVI-lea, în Spania era credința, că în America-de-nord era o astfel de fântână, care avea puterea de a întineri pe un om, ori cât de bătrân ar fi. *Fernand de Soto* a umblat să găsească fântâna tinereții timp de douăzeci de ani; toate sforțările lui au fost zadarnice.

Tot mai cuminte sînt Francezii, cari vorbesc de fântâna făcătoare de minuni numai în poveste, ear' nu umblă să o găsească, cum fac Spaniolii.

Uoiderea puilor la paseri. Este vorba de un fapt observat de d-nul *Nossel*, un cetitor al revistei franceze *Illustration*. Este vorba de o femeie-iugă de canar, care în cursul lunii lui August anul trecut a ouat patru ouș, din cari a scos pui. S'a observat însă că cu toate îngrijirile identice, pe cari mama le dădea puilor sei, unul din ei nu creștea de loc. Frații sei aveau pene și creșteau, pe când el rămânea tot așa de pipernicit ca și în primele zile. Într'o zi, dl. *Nossel* zări în fundul coliviei sângerând aproape rece, pe nenorocitul puilor. Prima idee ce se presenta în mintea observatorului fu, că cei trei frați devenind din zi în zi mai viguroși, au aruncat fără voe afară din cuib pe cel mai mic. Cu toate că avea un picior zdrobit, nenorocitul puilor fu încălzit și pus la loc în cușcă. Ceialalți supraveghiași cu atențiune nu dădură nici un semn de nemulțumire. S'a crezut, că rănitul e scăpat, căci de mai multe-ori a cerut ciocul mamei sale. Speranța a fost însă de scurtă durată: părinții nu volau să dea nici o hrană nenorocitului lor copil. Atunci numai s'a descoperit, că puilorul n'a căzut singur din cuib, ci prin intervenția părinților sei. Aceștia văzând pe mititelul așa de slab l-au condamnat la moarte: l-au aruncat din cuib cu voia. Și, fiind-că a fost pus la loc, în cuib, au recurs la un alt procedeu: l-au ucis prin foame.

CRONICĂ.

La colecta pentru catedrala din Sibiu au contribuit parochia din Sibiu și membrii ei până acum 31 mil 330 cor. 89 bani.

O conferință. Din Berlin ni se scriu următoarele: »Studentimea română dela universitatea din Berlin, întrunindu-se în 30 Noembrie st. n. sub presidenția dlui profesor *Simion Măndrescu*, după ce a ascultat frumoasa și desapludată conferință a dlui *Septimiu B. Murșanu*, avocat și student în filozofie, asupra »*Ligei pentru unitatea culturală a tuturor Românilor*«, conferință, în care d-se a arătat scopul, însemnătatea, necesitatea de a fi a acestei instituțiuni, unica și eminentă națională, și care chiamă sub acelaș drapel, pe toți Românii adevărați, ori unde s'ar afla ei, — în urmărirea idealului »Unității sufletelor frățești de pretutindenea...« a hotărât în unanimitate și în mijlocul unui entuziasm sincer și convins: înființarea unei secțiuni a *Ligei la Berlin*. În aceeași seară, studenții prezenți în număr de peste 40 de inși s'au înmărit ca membri în *Ligă*, ear' a doua zi a urmat exemplul toată colonia românească de aici, cu doamne și domnișoare. Comitetul secțiunii a fost constituit în modul următor: Președinte: *Stetan Orășan*, profesor; vicepreședinte: *C. Busilă*, inginer; secretar: *Septimiu B. Murșanu*, avocat; casier: *M. Stroescu*, inginer; censor: *Iuliu Nemeș*, stud. tech.; membrii: *Alex. Maxim* și *Adrian Cristea*, stud. universitari.

Necrolog. Credinciosul și onestul cursor al Institutului nostru tipografic, *Nicolae Stoica*, care din anul 1890 până mai acum șase săptămâni cu zel și-a pus bunele sale servicii în folosul institutului, a încetat din viață. Familia răposatului îi anunță moartea prin următorul necrolog.

Cuprinși de adâncă durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților că prea iubitul nostru tată, moș și frate, *Nicolae Stoica*, cursor la »Tipografia«, a adormit în Domnul Duminecă în 7 Dec. n. 1902, la orele 12^{1/2}, după ameazi după grele și îndelungate suferințe, în al 64 lea an al etății. Rămășițele pământești ale neuitatului decedat s'au așezat spre odihna de veci, azi, Marți în 9 Decembrie n. 1902, la 2 ore după ameazi, în cimitirul biseriei gr.-or. din Sibiu, subburbiul Iosefin. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată *Jalnică familie*.

— *Maniu Lungu*, măestru de cărțe, președinte al »Fondului miseriilor«, epitrop-casier, membru în comisiunea administrativă a »Fundațiunii Șaguna« etc., s'a mutat la cele vecinice Vineri, în 22 Noembrie (5 Decembrie) la orele 4 după ameazi, după grele și îndelungate suferințe, în al 65 lea an al vieții sale. Rămășițele pământești ale neuitatului decedat s'au așezat spre odihna de veci Duminecă, în 24 Noembrie (7 Decembrie), la orele 1 d. a., în cripta familiară din Rășinari. *Jalnică familie*.

Osândit. Dr. Eugen Lassel, profesor la gimnaziul săsesc din Brașov, a fost dat în judecată pentru un articol publicat în »Kronstädter Zeitung«, în care a afirmat, că datele statistice ale recensământului din 1900 nu sânt icoana fidelă a realității, pentru că numărul Maghiarilor e sporit artificial.

Procesul s'a pertractat înaintea curții cu jurați din Murș-Ogorheiu, Vineri, în 5 Decembrie și acuzatul a fost condamnat la două luni închisoare și 300 cor. amendă.

O nenorocire s'a întâmplat alături ieri după ameazi în tăietura firmei Mersing și Lassel. Tăind lucrătorul Băltatu un arbore, acesta s'a prăbușit peste el și l'a omorât.

Mireasă arsă. »M. P.« din Cluj scrie: Duminecă și s'a sărbătorit cununia candidatul de preot Silviu Vlad cu d-șora Sidonia Brăteanu în biserică gr.-catol. din Teuri. Era de față public număr, ear' nunii și surorile de mireasă țineau făclii aprinse în mână. Preotul săvârșea toamă cununia, când haina ușoară a miresei s'a aprins din făclia unei domnișoare. Flăcările au cuprins într'o clipă întreaga haină. Domnișoarele nu știau ce să facă în spaima cea mare și căuțând să stingă flăcările, li s'au aprins și hainele lor. Mirele a avut aiata prezență de a rupe o parte a hainelor, dar cele mai călduroase de desupt nu le a putut rupe. În tumultul ce s'a produs cineva a alergat după apă, cu care s'a stins flăcările ce cuprinseseră hainele domnișoarelor Ella Pop și Olga Radu, cari au suferit arsuri grave. Mireasa a murit în urma gravelor răni încă în noaptea aceea.

Un cioban învățat. Zilele trecute în Danemarca la Seeholz, s'a celebrat a 72 a aniversare a unui păstor, a »bătrânului Gervij«, după-cum este numit acolo, cu un deosebit ceremonial.

Acest Gervij, după-ce timp de 50 ani a păzit oile stăpânului său, a părăsit într'o bună zi vitele sale și s'a retras pentru a se îndeletnici numai cu scumpele sale studii. Acest Gervij este într'adevăr un păstor extraordinar.

El cunoaște bine literatura franceză și cea germană. Este născut în Alsacia, de unde veni în Danemarca, când n'avea decât 20 ani. Oștelor sale el le vorbea în limba germană. Dar când întâlnea oameni învățați el avea o deosebită plăcere să le povestească versuri din scriitorii francezi Corneille sau Racine.

Gervij de altfel este în curent și cu întâmplările politice.

Doză mii oameni morți de vârsat. Foile din Atena scriu următoarele: Pe insulele Furni (între Smyrna și Samos) locuiesc 800 familii grecești. De curând a izbucnit pe insule vârsatul negru, care s'a estins ca peoinginea între locuitorii insulelor. Guvernul turcesc al insulelor, ca să împiedice lăstirea epidemiei, a oprit total comunicația cu locuitorii de pe insulele Furni și a oprit corăbiile să se ducă sau să vină dela insulele atacate de teribila epidemie. Atunci locuitorii de pe insulă neavând medicii la îndemână, în desperarea lor au recurs la cel mai estrema mijloc. Ei au inoculat vârsatul și la oamenii sănătoși, crezând că numai așa vor scăpa mai curând de epidemie. Urmarea a fost, că toți locuitorii insulei s'au umplut de vârsat și în scurt timp au murit peste 2000 oameni bolnavi de vârsat. Abia acum a văzut guvernul turcesc pericolul și a tras la răspundere pe guvernatorul insulelor atacate.

Furturi în palatul imperial rusesc. De mai multă vreme se observă dispariția unor bijuterii din palatul imperial și de prin acele ale marilor aristocrați. Țarul a ordonat o cercetare și rezultatul a fost, că s'au descoperit, că hoții erau din cea mai înaltă aristocrație, cari aveau legături cu un giuvaer-giu din Petersburg; acesta topia aurul, ear' petritele le trimitea în străinătate.

Din palatul imperial s'a furat o păreche de cercei, o brașetă și un inel de mare valoare. Multe lucruri au fost furate dela contele Melnikow, principesa Bulagewici și veduva generalului cu același nume.

Un spital monstru. După o recensăță statistică spitalul general din Moscova este cel mai mare din lume. El conține 7000 de paturi sânt în slujbă 96 de doctori și 900 de infirmieri.

Anul trecut au fost în cură în acel spital 15.000 de bolnavi.

Femeia călare atacată de câni. Femeia Ana Pistorianu mergea într'o zi călare pe lângă stăna lui Ioan Tatu a lui Adam și Dumitru Maniu a lui Ioan din comuna Rechița (comit. Sibiiului). Deodată îi ies înainte dulăii dela stână și se reped la biata femeie. Un câne a mușcat calul de picior, ear' calul spăriindu-se, și a luat vânt și, ține-te Ano! Nefiind călăreșă așa stranie, biata Ana a căzut de pe cal și împedecându-se cu un picior în scăriță, a fost tiriită de cal și rănită grav. Cel doi pători au fost dați în judecată, pentru-că nu și-au grijit câni, și tribunalul din Sibiu l'a pedepsit cu câte 3 zile închisoare și câte 10 coroane amendă.

Al 27 lea. Casariatul »Reuniune române de înmormântare din Sibiu« a colvit ieri la mâna veduvei Eva Devan n. Deac, moștenitoarei legale a răposatului *Nicolae Devan*, ziller, fost membru al Reuniunii, ajutorul statutar.

Acesta este al 27-lea caz de moarte în sinul Reuniunii noastre de înmormântare.

Un câne scump. În toamna anului acestuia locotenentul de husari Obermeyer din Brașov umblând prin munții dela graniță a împușcat cânele vânătorului Hank, care venia spre el de către granița României. Hank a intentat locotenentului proces de despăgubire, care s'a terminat săptămâna trecută la judecătoria cercului din Brașov. Locotenentul a fost condamnat să solvească lui Hank 1200 coroane despăgubire și să supoarte șpeșele de proces în sumă de 800 coroane.

Inecați în Murș. O nefericire îngrozitoare s'a întâmplat zilele trecute în apropierea comunei Zam. La lem-năria din Zam erau ocupați între alții și lucrători: Avram Drăscu, Ilie Popescu, Pavel Săstășan, Nicolae Malancu, Ilie Seculici și George Drăscu. Aceștia s'au pus seara într'o luntre voind să treacă pe partea de dincolo a Murșului. Când erau chiar în mijlocul râului, un sloiu mare de gheață răsturna luntrea. Oamenii au căzut toți în apă. La strigătele de ajutor au și grăbit oamenii de pe țărm în ajutorul nenorociților, dar a fost prea târziu, căci n'au mai aflat pe locul deșeurului decât luntrea spartă și o căciulă a unui muncitor. Toți cei 6 oameni au perit în valuri. Nefericiții erau toți căsătoriți. După ei rămân 21 orfani.

Cai perduți. Petru Panfilie și Daniil Panfilie din Sebașul-sășesc, Ulișamare nr. 21 au pierdut în noaptea de 13 Noembrie 3 iepe, una neagră de 4 ani, una sură de 7 ani, una roșie de 4 ani, cu stea în frunte, piciorul drept dinapoi pintenog și un cal negru de 7 ani. Cel-ce va înștiința unde se află cail, primește 20 cor.

»Călimdarul Poporului«. Deși am spus în mai multe rânduri condițiunile, sub cari se comandă »Călimdarul Poporului« totuși primim și acum câte o scrisoare, ca să trimitem »Călimdar«, fără a se trimite banii. Cu ramburs (Postnachnahme, utânvétel) se scumpește prea tare. Deci trimițându-se înainte 46 bani (6 bani pentru porto) îl putem trimite. La 10 esemplare comandate deodată plătim noi porto (se cruță 60 bani), dar nu recomandat.

† Petru Erdős, paroh gr.-cat. în Tur, a răposat după scurte suferințe, provăzută fiind cu sf. Taine ale muribunzilor în 2 Dec. n. în state de 66 ani. Inmormântarea s'a făcut în 5 Dec. n. în cimiterul din Tur.

Pentru soldații din războiul 1877-8. Metropolitul Partenie al Moldovei a dat un ordin circular tuturor protoereilor de județe din cuprinsul eparhiei Moldovei, aducându-le la cunoștință, că în ziua de 1 Decembrie v. s'ia măsură pentru a se oficia, în fiecare comună, parastase în memoria soldaților căzuți în războiul dela 1877.

Foamete în Maramurș. Din Sighet se scrie, că consilierul ministerial Kazy a sosit acolo, ca să se înțeleagă cu autoritățile comitatense în privința foametei, ce amenință populația de acolo din cauza slabei recolte de cucuruz. Din Sighet va merge la Ungvar în acelaș scop.

Cele din urmă momente ale unui criminal. Am fost dat și noi la timpul meu știră despre omorul, ce l'a făcut un ticălos, cu numele Fridrich, asupra unui factor postal din Cluj. Săptămâna trecută l'a ajuns pedeapsa, căci a fost spânzurat. Despre executare scriu foile din Cluj următoarele:

În ajunul executării ucigașul a primit vizita unei stricate, Frida Hörr, care a venit cu copilul său în etate de opt luni să vadă pentru ultima oară pe acela, care a nenorocit-o și pe ea împreună cu nevinoval copilaș, și și pe sine însuși. Fridrich se uita plângând la copil și zicea: Iacă nu cunosti pe tatăl tău, dar' vei auzi de veștea lui și îl vei blăstăma, că a adus rușine mamei tale și ție.

Călăul Ball Mihaly a ridicat furșile în ajutorul executării.

Seara, după ce s'au dus vizitatorii, condamnatul a rămas numai cu preotul Dr. Iosif Hirschler. Fridrich s'a purtat liniștit, a zis rugăciunile și a scris o scrisoare la sora sa în Alba regală. Pe la orele 3 dim. însă l'au apucat niște fiori și a început să țipe spunând, că l'a frică de spânzurătoare. Preotul de abia l'a putut liniști. Pe la orele 5 s'a spovedit și cuminecat.

Dimineața la orele 6 a venit în curtea tribunalului o companie a reg. 51, care a format cordon în jurul furșilor. În fața furșilor s'a așezat o masă pentru judecători.

Condamnatul a fost adus la locul de pierzare sprijinit de brațul preotului. În mână avea o cruce, pe care o strângea convulsiv. Când a ieșit din temniță a zis:

— O, Doamne, Atotputernice și milostive, fie-ți milă de mine!

Procurorul Csipkés Károly i'a adresat cuvintele:

— Pregătește-te la moarte cum se cade unui creștin credincios și păcătos pocăit, având încredere neclintită în Dumnezeu.

Apoi s'au citit sentința și răspunsul dela Maiestatea Sa asupra petiției de grațiere.

Condamnatul nu mai asculta, ci săruta mereu crucea zicând către preot: Ce mă tot ții aici, de nu sfârșesc odată cu mine?

Procurorul a zis apoi:

— Fridrich! Dala justiția pământească și-ai luat răsplata. De acum vei da seamă înaintea lui Dumnezeu.

Și întorcându-se către călău:

— Călăule Ball Mihaly! Îți predau pe acest condamnat la moarte. Fă-ți datoria.

Călăul cu cele două ajutoare ale sale l'au apucat și ridicându-l pe o scară cu 2 trepte, l'au pus streangul în gât. Preotul i'a mai întins încă odată crucea,

pe care a sărutat-o. Călăul stătea sus pe scară și îi acoperia ochii cu o năframă albă.

Medicii peste câteva minute au constatat moartea.

Preotul a înghenunchiat lângă spânzurătoare și a rostit o rugăciune. Căpitanul companiei a dat comanda: »La rugăciune» și curtea tribunalului a început a se goli.

Treizeci de minute a stat corpul lui Fridrich spânzurat, apoi a fost luat jos, ear' medicii Kenyeres și Kerekes i'au făcut autopsia.

Inmormântarea s'a făcut la orele 2. Din partea familiei nu era de față decât frate-sau mai mare și soția acestuia.

Nu le trebuie Jidovi. Mai multe familii evrești din Rusia voind să debarce la Varna în Bulgaria au fost oprite pentru moment. Guvernul nu știe ce să facă, temându-se de o întreprindere esternă. Din cauza frigului și a lipsei de mijloace, mai mulți Evrei s'au îmbolnăvit pe vapor.

Transferările dela armata comună la honvezi. Pe ziua de 31 Decembrie 1902 sunt transferați la honvezi între alții și următorii domni locotenenți în rezervă: Andreiu Popa dela reg. 2 de inf. la reg. 23 de honvezi, Victor Forfotă dela 31 la 21, Eugen Bănuș dela 31 la 14, Fr. Bardosy dela 31 la 1, Dr. Liviu Tămășdanu dela 50 la 12, Ioan Bachișiu dela 63 la 22, Aurel Stoica dela 63 la 23, Constantin Budiu dela 64 la 22, Victor Petri dela art. corpului XII la reg. 23 de honvezi, cădeți în rezervă: Ioan Ivanovici dela 50 la 24, Dr. Octavian Popescu dela 51 la 22, Ioan Gheție dela 51 la 3, Aurel Giurgiu recte Laureanu dela 62 la 21 și Vasile Vasileo dela 64 la 23.

Turmă de oi sub roatele trenului. Se anunță din Becicherecul-mare, că în zilele trecute între stațiile Becicherec și Elemér a trecut trenul peste o turmă de oi. Oile pășteau împrejurul liniei ferate, dar' de vuetul trenului s'au spăriat și au fugit pe șine. Conducătorul trenului n'a mai putut opri trenul, care în câteva secunde a trecut peste 37 oi, strivindu-le cu totul. Un astfel de caz s'a întâmplat și în Löse, unde 40-50 oi și-au așat moartea sub roatele trenului.

O fată care doarme 20 de zile. Zilele trecute a murit într'un spital din New-York o fată anume Nelli Corcoran, după-ce 20 de zile a dormit într'una, fără să poată fi deșteptată din somnul ei adânc prin nici un mijloc. Chiar și după-ce s'a constatat moartea, medicii au încercat să se certe între ei de oare-ce unii credeau, că fata n'a murit de tot, ci doarme. E interesant, că fata până trăia avea mare frică, că va fi înmormântată de vie. A și spus mamei sale, că de va muri, medicii să o secționeze, până-ce cadavrul nu se va descompune, căci s'ar pute întâmpla, ca fata să nu fie încă deplin moartă. De altfel a fost imposibil să se constate, care a fost cauza acestui somn îndelungat. Căzul a produs mare senzație în cercurile medicale.

Ovreii din România. Duminecă după amiază s'au ținut în București în localul teatrului Jignița o întrunire sionistă la care au luat parte mai multe sute de persoane. Președintele a invitat publicul să asculte vorbirea rabinului Dr. Niemrower din Iași pe care nu numai capitala Moldovei, dar' întreaga Germanie îl admiră (!). Dr. Niemrower a făcut apel la toți Jidovii, să facă contribuții pentru înființarea a cât de multe secții sioniste. Rabinul a comunicat, că în Rusia s'au format colonii jidovești, ear' în Germania s'au înfiin-

țat mai multe societăți sioniste. După-ce și-a terminat discursul, a chemat la sine pe tribună pe președintele secțiilor sioniste din București și le-a exprimat mulțumirile sale pentru activitatea lor. Earăgi se grupează Evreii din România și țin adunări.

Un caz de moarte aparentă. Ziarele germane anunță, că în comuna Eberwald, o femeie era cât pe aci să fie îngropată de vie.

Soția lucrătorului Soheero, în vârstă cam de 40 de ani, avea să fie îngropată într'o zi după ameză, după-ce zăcuse trei zile pe catafalc. Totul era pregătit pentru înmormântare, când de odată membrii familiei observară că fața morții începe a se colora.

După câteva momente început să curgă sânge din nas și din gură. Medicul chemat în grabă deschise vinele femeii și-i făcū o tăetură la șira spinării. În urma acesteia se constată, că femeia se afla încă în viață și că era de trei zile în stare cataleptică.

Străduințele medicale de a o readuce în fire au rămas până acum zadarnice. Femeia a fost transportată la spitalul local, unde este sub observațiune medicală.

O împușcătură fatală. Băiatul Ioan Avrigean din Sibiu era deunăzi după ameză în vizită la amicul său Ludovic Dobos. Acest din urmă luă un revolver în mână și ținând asupra lui Avrigean zise: »Să ved, dacă te pot nimeri!». Revolverul se descărca, ear' Avrigean căzū la pământ. El fū dus imediat la spital, unde medicul a constatat, că proiectilul a pătruns prin ochiul drept în craniu cauzând creierului leziuni mortale. În adevăr nenorocitul băiat a murit în aceeași zi.

Iarna. Gerul este cumplit în toate părțile. Din Cassel (Germania) se anunță că au murit înghețate 5 persoane, ear' telegramele din Londra ca și din New-York spun, că multe persoane au murit înghețate.

Falsificări de bani. De un timp încoace circulă bancnote false de 10 cor. Ele se cunosc încălta de pe culoarea cam brună a tiparului de deasupra, afară de aceea literele sūnt cam șterse.

Daruri pentru biserică. Biserica din Șarpatoc a mai primit următoarele daruri dela Români aflători în America:

Din *Daneș*: Roman Iliviciu, 1 dolar; Zacharie Cristea, Nicolae Constantin, Ioan Muntean, câte 50 cenți; Iosif Gherman, Ioan Bălu, Ioan Lazar, Nicolae Bălu, Ioan Mosora, Ioan Cristea, Iustin Medrea, Zacharie Mosora, Ioan Brânduș, Zacharie Brânduș, Ioan Căbaș, Amorosia Cristea, Ioan Cristea, Nicolae Bendrofean, Nicolae Brânduș, Iosif Cristea, Zacharie Tătar, Ilie Tat, Nicolae Begman, Ioan Adm. Sevastian Șoneri, Nicolae Lazar, câte 25 cenți; Ioan Cristea, 15 cenți; Ioan Păscu 10 cenți.

Din *Ferihaz*. Constandin Buzăș, 1 dolar; Zacharie Sucin, 50 cenți; Constandin Cristea, Nicolae Andreiu, câte 25 cenți.

Din *Sighisoara*: Mihăilă Șoneri 1 dolar; Gligor Țișeu, 50 cenți; Mihăilă Țifrea, 25 cenți.

Din *Retișdorf*: Ioan Flittër, Zosim Colceriu, Zosim Sărcea câte 25 cenți.

(Va urma).

Armata României. »Pester Lloyd« publică un lung interviu ce un redactor al său l-a avut cu un înalt oficer, în privința armatei române. Oficerul a zis, că dl D. Sturdza, ca ministru de războiu, deși nu e militar, a făcut ca armata română să realizeze mari progrese.

Aceste progrese s'au văzut la ultimele manevre, cari au reușit în mod splendid.

Acesta e un fapt foarte îmbucurător, de care-ce forța militară a României constituie o garanție importantă pentru pacea în Orient.

Dela Ligă. Dl Petre Grădișeanu, președintele Ligii culturale, a avut onoarea de a fi primit Vineri la orele 2, în audiență de M. S. Regele, cărui i a spus necesitatea pentru Liga culturală, de a fi recunoscută de persoană morală și juridică, cerând în acest scop spriginul totdeauna binevoitor al M. S.

Proiectul militar. Din incidentul prezentei lui Széll la Viena scrie »N. W. Tabl.«: Întărirea armatei e privită la loc normativ ca o necesitate, față de care trebuie să cedeze deocamdată toate celelalte. Trupele pentru noile hobițe și pentru corăbiile de războiu trebuie puse la dispoziție, afară de aceea lipsele în oameni ale armatei trebuie acoperite. Înmulțirea contingentului de recruți nu suferă deci nici o amânare. Soarta proiectului militar a devenit deci punctul de concentrare al întregii situațiuni politice și parlamentare, ce în fața lucrărilor îngrămadate e din seamă afară sericată.

Nou proces de agitație la Slovaci. Învățătorul slovac Anton Bielek, care a fost pedepsit nu de mult cu dețineră dreptului de pensie pentru pretinse agitațiuni naționaliste, va fi încurcat într'un nou proces. I se impută, că a agitat contra statificării unei școli din comitatul Turoș, folosindu-se de date false (?) Pe banca noușăilor va ajunge și un preot slovac.

Miscarea naționalităților în Belgia. Reuniunea germană din Arlon a înaintat camerei belgiene o petiție, prin care se cere în numele a 50.000 Germani belgieni, ca în finutul locuit de ei să fie numiți numai funcționari, cari sînt stăpâni pe limba germană.

DIN LUME.

Rusia.

Un număr de 3000 lucrători dela atelierele drumului de fer Wladikawkaz la Rostow s'au pus în grevă la 17 Noembrie trecut, cerând mărirea lefurilor și scăderea orelor de muncă.

În ziua de 24 Noembrie greviștii s'au adunat spre a manifesta. Cazacii intervenind, au fost lapidați. Un oficer și 9 soldați au fost răniți. Cazacii au tras focuri de armă asupra mulțimei, omorând 4 greviști și răniind pe alți 17. În ziua de 28 Noembrie st. n.,

greva s'a întins și la stația Fichoretzkaja unde deasemenea s'au produs ciocniri între greviști și cazaci, cari au fost lapidați. Cazacii au atacat atunci mulțimea cu săbiile și apoi au dat salve omorând doi greviști și răniind 19.

Francia.

Președintele consiliului, ministrul de interne și de culte, a suprîmat, în urma cunoscutei hotărîri a consiliului de stat, onorariile arhiepiscopului dela Besançon, și ale episcopilor dela Orléans și Séz.

Știri mărunte

Noul cabinet spaniol va proroga și apoi va dizolva camerele. Alegerile vor fi în Aprilie anul viitor.

Contra metropolitului sârbesc din Prizrend (Sârbia-veche) au făcut Albanezii un atentat, puscând pe ferestrele locuinței lui Metropolitul n'a fost rănit.

Daruri de Crăciun pentru săracii noștri.

»Mila dată săracilor te curăță de păcate, îți câștigă îndurare și vișcă vecinică.

Inscripția pe icoana Maicei Domnului, din localul »Reuniunii sodalilor români din Sibiu«.

La apelul publicat de noi în cauza adunării de daruri următorii marimișoi au binevoit a ne sări în ajutor cu următoarele sume, dăruite pentru darurile de Crăciun, ce le vom împărți în aju-

nul Nașterii Domnului nostru Ieșu Christos între săracii noștri și anume:
dl Emil Kirscher, restaur. . . . 1 cor.
» Fritz W. Elges, măsar 5 »

Laorémile vărsate de săracii noștri servească cea mai înaltă recompensă pentru toți aceia, cari posibilă ne fac această manifestare a simțului și datorinței creștinești.

Cu o oală ne permitem a ne ruga de cei ce doresc să contribuie cu bani, vestimente, încălțăminte, etc., pentru săracii noștri să binevoiască a trimite darurile lor sau la adresa subscrisului preșident sau la a subscrisului comitet.

Sibiu, 10 Dec. n. 1902.

Comitetul »Reuniunii sodalilor români din Sibiu«.

Vic Tordășianu, Ioan Apolzan,
president. notar.

Pentru redacția și editură responsabil: **Victor Lazăr.**
Proprietar: Pentru »Tipografia«, societate pe acțiuni Iosif Marschall.

Pentru sezonul de iarnă.

au sosit, în multe variații, cele mai noue pălării de bărbați și copii, precum și căciuli, la

Gustav Schuster,

pălărier, 90 1-4

Sibiu, Piața-mare nr. 17.

Abonați Calicul,

ziar humoristic și satiric cu multe ilustrațiuni, care la 1 Ianuarie 1903 se va eda în broșuri lunare, în al XVI-lea an dela nașterea sa.

Abonamentul: Pentru Austro-Ungaria pe an 6 coroane; pe 1/2 an 3 coroane; pentru România și străinătate pe an 7 lei; pe 1/2 an 3 50 lei. — La 10 abonamente, unul se dă rabat. — Abonamentul se trimite la: **Administrația Calicului în Sibiu (Nagy-sz-ben).**

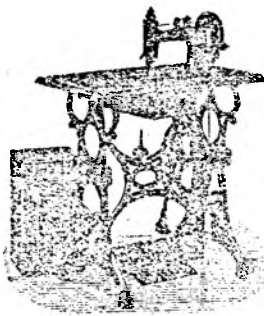
89 1-3

Administrația Calicului.

Gustav Dürr

mechanic.

Magazin de mașini de cusut și de velocipede,
Sibiu. Piața-mare nr. 19.

Recomandă depositul seu mare și bine asortat cu toate felurile de mașini de cusut mai renumite din fabrici străine și indigene pe lângă un preț foarte moderat.

89 -

Ca specialități se recomandă mașinile de cusut:

» Seide & Naumann, G. M. Pfaff. «

Toate acareturile mașinilor de cusut de orice fel precum ace, curele, oleiuri fine și altele se află întotdeauna în depositul meu. Reparaturile la mașinile de cusut de orice fel sînt executate prompt, ieftin și conștientios cu garanție. Pentru fiecare mașină nouă de cusut cumpărată delamine dau 5 ani garanție.

Liste de prețuri se trimite la cerere gratis și franco.

Vânzare de moșie.

O moșie frumoasă comasată la Vesőd (Szász Vesszöd) lângă Seica-mare, în depărtare de 1/2 oră dela stația căii ferate, e de vânzare pe lângă un preț convenabil. 88 2-3

Ea constă din 192 jugere arătură și fânat, apoi 49 jugere pădure de fag de 20 ani, precum și edificii de locuit și economice.

Amănunte se capătă la dl Dr. Oscar Kabdebó, Sibiu, strada Măcelarilor nr. 33.

Cumpărați-vă Călindar!

Cel mai bun, mai frumos și mai ieftin
călindar românesc

Călindarul Poporului pe 1903

a apărut și se află de vânzare cu prețul de 40 bani (20 cr) și porto 6 bani (3 cr).

Se poate procura dela librăria „Tipografiei”, societate pe acții în Sibiu, strada Poplăcii nr. 15 și la alte librării din țeară.

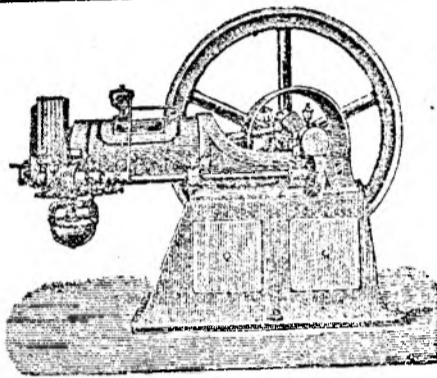
Atelierul de tâmplărie (mășărit)

al dlui.

IOAN POPIȘAN

se află în strada Rosenanger nr. 3. În atelierul acesta se efectuează în mod artistic și pe lângă prețuri convenabile ori-ce lucrări de resortul tâmplăritului, precum mobile, biliarde și alte construcțiuni. 422 1-9

Tot acolo se primește și un iuvetăcel.

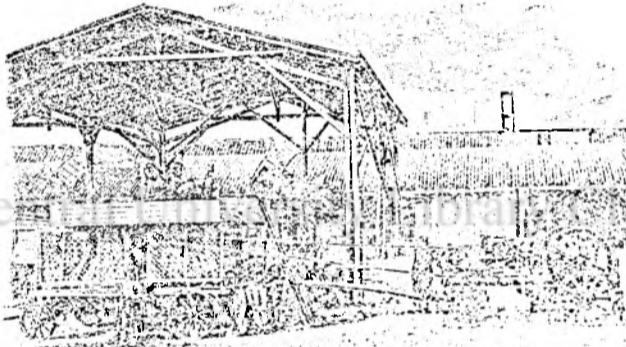

De însemnătate pentru morari și
toate celelalte ramuri de industrie!
De însemnătate pentru proprietari și economi!
Locomobile de petroliu „OTTO“

cea mai ieftină și mai bună putere motrice
pentru îmblătire

Fără mașinist și fără pericol de foc!!

Motor Original „OTTO“ de petroliu,

renumit pentru simplitatea
sa, ieftinătatea cu care se poate
mîna, mînarea ușoară, sigu-
ranța folosirei.

Langen & Wolf,
fabrică de motori de gaz,
Budapesta VI. Váci-körút
nr. 59.

Representanța pentru Ardeal:

Fabrica de mașini

Andrei Török
în Sibiu.

Acolo espot vedea și motori și locomobile de sus în activitate.

Informațiuni, planuri și preliminar de prețuri se dau gratis. 78 9-12

Fabrică de casse.

Subscrișul îmi iau voie a face atent p. t. pu-
blical meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse
numai din material bun și tare. De aceea rog cu
deosebire on. public, care caută casse, să binevoască
a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și
măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din-
afară se nu confundă cu alte casse ce obvin în co-
mărcin, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după
măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e pan-
terate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserică și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Instalare de lumină Atyoelen.

9 16-26

Gustav Moess,
fabrică de casse în Sibiu,
strada Poplăcii-n mare Nr. 8.